

1. Третичен сектор:

а) същност и значение – включва всички икономически дейности, свързани с предоставянето на услуги на населението. Обслужващите дейности имат съществена роля за развитието на националното стопанство. Те задоволяват потребностите на хората от различни услуги – транспортни, туристически, здравни, образователни, финансови и др.

б) фактори – **природо-географски** (релеф, води, климат...) и **социално-икономически** (човешкия фактор, пазарите, международната обстановка, предприемачество ...)

в) структура

Отрасли	Подотрасли и дейности
Транспорт	Железопътен, морски, речен, въздушен, автомобилен
Съобщения	Пощенски, телефонни и др.
Търговия и ремонт	Търговия на едро и дребно, външна търговия
Хотелиерство	Хотели, обществено хранене
Комунални дейности и битови услуги	Екологична дейност, козметични студия, водопровод и канализация
Екология	Опазване на околната среда
Финанси, кредит, застраховки	Банки, чейнджбюра, брокерски кантори
Наука	Научноизследователска дейност
Образование	Предучилищна, общо, средно, професионално, висше
Култура и изкуство	Театри, музеи, читалища, кина
Здравеопазване	Болници, поликлиники
Развлекателна, физкултурна и транспортна дейност	Спорти бази, зелени училища, лагери
Управление	Централно и местно държавно управление

2.Транспорт:

а) същност и значение - Транспортът осъществява връзката между добива, производството и потреблението на стоки и услуги.

Той се състои от 3 елемента: **пътища, превозни средства, пътници и товари**. Развитието на транспорта **улеснява** равномерното териториално стопанско развитие, **обслужва** населението и е в основата на **вътрешно- и външно-икономическите връзки** на държавата. Транспортът е много енергоемък, металоемък, наукоемък и капиталоемък.

б) фактори;

- **природо-географски:** релеф, климат, води

- **социално-икономически:** стопанското развитие (добивни и преработващи отрасли; търговия и потребление); населението (брой, квалификация); разположенията на селищата; държавната политика.

в) видове - Има различни видове транспорт. Различават се пътнически (превоз на пътници) и товарен (превоз на товари). Транспортът се разделя също на сухоземен – автомобилен, железопътен, воден – морски и речен, и въздушен.

Попълни таблицата:

Видове транспорт	Значение /Предимства	Недостатъци
Автомобилен	превоз на пътници и товари на къси и средни разстояния.	
Железопътен	превоз на товари на средни и дълги разстояния	
Тръбопроводен	само за превоз на товари изградена мрежа от тръбопроводи за превоз на природен газ (газопровод), нефт (нефтопровод) и горива	
Речен	извършва се по река Дунав	
Морски	големи товари на дълги разстояния	
Въздушен	превоз на хора и леки товари на дълги разстояния	

г) проблеми – техническото състояние и поддръжка на шосета, релси, самите средства за транспорт (автомобили, влакове, автобуси, самолети, кораби), трафик – задръствания и замърсяване, места за паркиране, регулиране на движението и дисциплина при участие в движението.

3. Туризм

а) същност и значение на туризма - През последните години туризмът е сред приоритетните икономически отрасли. Има много добри условия – природни и културно-исторически забележителности, хотели, хижи, зони за развлечения и др. Най-голям брой туристи посещават курортите по Черноморското крайбрежие и в планините, както и обектите от Списъка на световното културно и природно наследство.

б) Фактори за развитие

- природо-географски:

Минерални ресурси;
Поземлени ресурси;
Водни ресурси;
Климатични ресурси;
Географско положение и големина на територията;

- социално-икономически:

Демографски ресурси – брой и квалификация на работещите;
Пазари – търсене, предлагане, конкуренция;
Инфраструктура – пътища, съобщения и др.;
Научно-техническо и технологично развитие;
Екологична ситуация.

Организираният туризъм в България датира от 1895 г., когато е основан Българският туристически съюз. Същата година големият български писател Алеко Константинов организира изкачване до Черни връх.

Постепенно започва изграждането на туристическа база във формиращите се планински курорти (Боровец, Пампорово, Юндола) и балнеоложки центрове (Банкя, Вършец, Костенец, Момин проход, Хисаря, Велинград). През 1948 г. се полагат основите на международния туризъм.

Изброй български черноморски курорти:

Изброй български зимни курорти:

Кои от посочените градове са центрове на балнеоложки туризъм?

- ☐ Вършец
- ☐ Костенец
- ☐ Пещера
- ☐ Велинград
- ☐ Тетевен

в) Видове туризъм:

- вътрешен туризъм;
- международен туризъм.

г) Природни и антропогенни туристически обекти.

- природни туристически ресурси – природни забележителности -

национални и природни паркове, резервати, пещери, водопади, скални образувания, плажни ивици и планини.

Дай примери:

- антропогенни туристически ресурси – материална и духовна култура

на населението – архитектурни паметници, археологически находки, етнографски резервати, църкви, манастири, джамии, синагоги, музеи, театри, опери, кина, стадиони, зали и др. подобни

Дай примери:

България притежава значителен потенциал за развитие на туризма. Доказателство за това е фактът, че в списъка на световното културно и природно наследство на ЮНЕСКО попадат 14 обекта от нашата страна (7 обекта на културното наследство, 3 на природното наследство и 4 на нематериалното наследство). *Кои са те?*

д) Проблеми на съвременното състояние на туризма в България.

Най-важните проблеми са свързани с активната национална рекламна кампания за подобряване на туристическия имидж на България на международните пазари, развитието и усъвършенстването на предлаганите услуги, усвояването на нови туристически ресурси, подобряването на туристическото обслужване чрез инвестиране в инфраструктурата и подготовка на квалифицирани кадри за туризма и др.